

ความลับในจารึกวัดศรีชุม-ป่ามะม่วง... สิ่งที่นักประวัติศาสตร์ซึ่งไม่รู้ธรรมเนียมมองข้าม

โดย

คุณเอกอิโร ศรีวรุณ

คำอ่านจารึกวัดศรีชุม

(หลักที่ ๒)

.....ชำรุด.....

.....ชำรุด.....

.....สมเด็จพระ.....เป็น.....

.....เมื่อสมเด็จพระ.....ศรี.....

.....มหา.....ศรีศัทรราชจุฬามณีศรีรัตนลังกาที่ปมหาสามิเป็นเจ้า.....มาสถิตคือ เจ้า

เมืองจา.....เมืองลำพงเถิง.....สมเด็จพระ.....ที่นั่นก่อนพระทันตธาตุศุคนธเจดีย์มีสาม.....นั่น.....ในนครสระ
หลวงสองแคว

ปู่ชื่อพระยาศรีนาวนัมมเป็นพ่อ.....สร้างในสองนคร หนึ่งชื่อนครสุโขทัย อีกหนึ่งชื่อนครศรีสัชนา
ลัย ...

พระ.....นั่น.....เป็นขุนยี่ขุนนางนัก.....เมืองชเลียง.....พ่อขุนนาวนัม
ม.....เบื่องในรุกติเถิงฉอดสองหมื่น.....สี่พยาม.....เบื่องหัวนอนสองแสน
พยาม.....เบื่องดินนอนถึง.....

พ่อขุนนัมมคาย...เมืองสุโขทัย.....อัน.....วงรู่วังช้างแก้วหาญ.....หัว
ช้างด้วยอีแดงพะเลิง.....พ่อขุนนัมม.....กให้เขา.....แก่ท่านแล.....สอง.....จัก.....กนม....

ลูกพ่อขุนศรีนาวนัมม ผู้หนึ่งชื่อพระยาผาเมืองเป็นขุนในเมืองราด.....ลงแสนช้างหมากรอบ
บ้านเมืองออกหลวงหลายแ่ก้ม

เมื่อก่อนพ่อขุนบางกลางทาวเป็นเจ้าเมืองบางยางให้เอา....พลพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราด พาพ่อขุนผา
เมืองผดากันและกัน พ่อขุนบางกลางทาวได้เมืองศรีสัชนาลัย.....

พ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราดเอาพลมา.....บางขลง...เวนบางขลงแก่พ่อขุนผาเมือง แล้วพ่อขุนผาเมืองเอาพลเมื่อ
เมืองราดเมืองสากอใด.....ศรีสัชนาลัย สุโขทัย ขอมสมาด โขลญล่ำพงรบ....แล้วพ่อขุนบางกลางทาวไป.....พ่อ
ขุนผาเมืองเจ้าเมืองราดมา...ให้ประชุมพล พ่อขุนบางกลางทาวและพ่อขุนผาเมืองชี้ช้าง.....พระยาผสบกัน.....ดิน
ให้ชี้ด้วยกันเหนือหัวช้าง ประคนแล้วพ่อขุนบางกลางทาวและขอมสมาด โขลญล่ำพงรบกัน พ่อขุนบางกลางทาวให้
บอกแก่พ่อขุนผาเมือง พ่อขุนผาเมือง.....ขอมสมาด โขลญล่ำพง....พายพง

พ่อขุนผาเมืองจึงยังเมืองสุโขทัยเข้าได้ เวนเมืองแก่พ่อขุนบางกลางทาว

พ่อขุนบางกลางทาวมีสู้เข้าเพื่อเกรงแก่มิตรสหาย

พ่อขุนผาเมืองจึงเอาพลออก พ่อขุนกลางทาวจึงเข้าเมือง

พ่อขุนผาเมืองจึงอภิเสกพ่อขุนบางกลางทาวเข้าเมืองสุโขทัย ให้ทั้งชื่อตนแก่พระสหาย เรียกชื่อศรี

อินทรบดินทราทิตย์ นามเดิมกรมแดงอัญญาเมือง

เมื่อก่อนผีฟ้าเจ้าเมืองศรีโสธรปุระ ให้อุบลสาวชื่อนางสิขรมหาเทวีกับขันไชยศรี ให้นำเกียรติแก่พ่อขุนผาเมือง เข็มพ่อขุนบางกลางทาวได้ซื้อศรีอินทรบดินทราทิตย์เพื่อพ่อขุนผาเมืองเอาชื่อตนให้แก่พระสหาย...

เมืองสุโขทัยเพื่อนั้น พ่อขุนศรีอินทรบดินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมืองเอาพลรบกันพาทั่ว...แต่เมื่อเพรงเตรลาลาทูกแห่งทุกฝ่าย ต่างคนต่างเมื่อบ้านเมื่อเมืองดั่งเก่า

ลูกพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ผู้หนึ่ง ชื่อพ่อขุนรามราชปราชญ์รัฐธรรมนูญ ก่อพระศรีรัตนธาตุอันหนึ่งในศรีสัชนาลัย หลานพ่อขุนศรีทราทิตย์ผู้หนึ่งชื่อธรรมราชา ทรงรู้บุญรัฐธรรมนูญมีปรีชาแก่กรม บ่มักกล่าวถึเลย พ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราด นั้น ให้สร้างเจดีย์มีคุณแก่ฝูงท้าวพระยา เป็นอาจารย์พรนธิบาลแก่ฝูงกษัตราธิราชทั้งหลาย... ในศรีสัชนาลัย...ทุกแห่งให้เป็น...ภายหลังปูนหลังทั้งหลายยอมให้..สรร เลิกอวยทาน...ครูหนักหนาแก่กรม

มีหลานพ่อขุนผาเมืองผู้หนึ่งชื่อสมเด็จพระมหาศรีศรัทธาราชจุฬามณีศรีลังกาที่ปมมหาสามเป็นเจ้า พระมหาเถรศรีศรัทธาจุฬามณี ศรีศรัทธาราชจุฬามณี หลานพ่อขุนผาเมืองนั้น ผู้เชื่อมักกระทำบุญกระทำกรรม มักอวยทานทุกเมื่อ บ่คิดแค่นจกให้แก่ท่าน...สะอาดงามหนักหนา จึงอวยทานบิณฑบาตอวยทาน บ่มิขาดสักอัน

อวย...คาบแล...ฉันทุกวันดังอัน...มักจำศีลภาวนาอยู่กลางป่ากลางดงหลงอดฉันให้.....ลูกหมากกรากไม่มีวิตรปฏิบัติดุจเยี่ยงสิ่งหลทุกประการ นักกเมรเทศแสวงหาปรีชาสุ....เทศรู้ทุกภาษา มักกระทำเพียรพยายามกลาง บ่ยืนกลางคืนบ่อยู่ เข็มปรารณาโพธิสมภาร.....ปลูกพระศรีมหาโพธิกระทำพุทธปฏิมาทุกแห่งทุกฝ่าย เลิก (พื้นฟู) ศาสนาพระมหา.....อันตรธาน บ่ให้ฉิบ บ่ให้หายสักแห่ง

พระมหาเถรศรีศรัทธาจุฬามณี นั้นผู้เชื่อ.....ก็ดี บ่มิเสียดคอบ ขสานคริโมตรี รู้ปรานีคน สัตว์ทั้งหลายโปรดสราย บ่ให้ล้มบ่ให้ตาย...ดังอันรู้คุณท่านเสี้ยงมมรยาทอาจสั่งสอนคน สั่งสอนคนทั้งหลายให้รู้ละอาย รู้กลัวบาปกลัวผิดต่อผู้เฒ่าผู้แก่ พ่อแม่ครู อุปัชฌาย์ มิตรสหายทั้งหลาย พระมหาเถรศรีศรัทธาจุฬามณี ศรีศรัทธารามุนีนั้น กล่าว...ด้วยแก่กรม

สมเด็จพระมหาเถรศรีศรัทธาจุฬามณี เป็นโอรสพระยาคำแหง สมัยยังเป็นคฤหัสถ์ นั้น เจ้าศรีศรัทธามีพิชเสมอราชสีห์มีกำลังหนักหนาแก่กรม ต่อหัวข้างด้วยขุนจ้ง

ขุนจ้งนั้นจ้งข้างสรายเป็นสารสูงใหญ่หนักหนาแก่กรม กำลังตกมันและจ้มาด้วยเร็วหนักหนา

ขุนจ้งทำทนายพระยาคำแหงให้ต่อกรด้วย.....พระยาคำแหงพระราม ไม่อยากรบจกแลกหมอนแพรแทนแต่ขุนจ้งไม่ยอม แสดงอาการทำทนายพุดจาสามหา.....เจ้าศรีศรัทธาราชจุฬามณีนั้น เจ็บใจต่างพ่อตนหนักหนา เสมือนดังเอาค้อนตีหางนาคราชนั้น...จึงไสแม่ข้างชื่อ.....ชั้นขับแลเข้าต่อกรกับขุนจ้ง.....แม่ข้างแลข้างสรายลงมันฆ่าเชิง.....ข้างสรายเองวงมันค่านาลาง.....อันย้อยถูกหัวเจ้าศรีศรัทธาราชจุฬามณี พระองค์จึงเอาปืนปอกหน้า ลูกธนูน้ำมันทำให้ข้างสรายนั้นเดินเจ็บหนักหนา พลทหารเดินดิน ได้ช่วยข้างสรายนั้น โดยยกเปลี่ยกมุดป่าพงหนี

เจ้าศรีศรัทธาราชจุฬามณีจึงขับแม่ข้างไล่ตามตืออย่างกล้าหาญ ข้างก็วานวงวิงหนีตกป่าแถม เจ้าศรีศรัทธาก็ตามตีกระหน้า เจ็ดค้ำรบสองคาบสามคาบเข้าทั้ง ข้างนั้นก็วิ่งหนีไปเลย เจ้าศรีศรัทธาและข้างก็ตามไม่หวาดกลัวจึงได้ข้างสรายนั้น และนำมาถวายสมเด็จพระธรรมราชา...เมืองสุโขทัย

..... เว้น 7-8 บรรทัด.....

เจ้าศรีศรัทธาราชจุฬามุณีนั้น เวียนวนกลับไปมาเจริญใจในสงสารนี้ หลายภพหลายชาติ เดี่ยวเข้าบุญเข้าบาป เดี่ยวหัวเราะเดี่ยวร้องไห้ เดี่ยวได้เดี๋ยวเสีย เดี่ยวได้สุข เดี่ยวได้ทุกข์

เมื่อพระองค์มี(พระชนมายุ)มาถึงยี่สิบเก้าเข้าสามสิบทรงมีราชกุมารภักข์ผู้หนึ่ง ซึ่งได้ปฏิบัติกรรมมานานหนักหนาเห็นสงสารภพนี้ เป็นอนิจจัง อนิจจนจบมีเที่ยง จึงคำอัญเชิญเจ้าศรีศรัทธาให้เข้าปฏิบัติธรรม แต่เจ้าศรีศรัทธาก็ยังลังเล จนพระชนมายุมาถึงสามสิบเอ็ดปี จึงมีศรัทธา เริ่มทำบุญทำทาน ไครอยากได้อะไรก็ประทานให้ทั้งสิ้น และได้ นำอาวุธ ออกล้างและสละเครื่องอาวุธทั้งหลาย ตั้งพระทัยที่จะออกบวช ถือชุดงค์ หุงจันทน์ในป่า เมื่อถึงเวลาก็จึงสละพื้นละเหย้าเรือน แต่งเรือนผาด้วยผ้าแดงผ้าเหลือง ผ้าน้ำเงินผ้าขาวเหลือง....สาเอาหีบไปตั้งไตรภพทานสัส..

เจ้าศรีศรัทธาราชจุฬามุณีจึงขอสองมือบังคมพบให้มองดูแท้ใสงายเส.....เป็นเจ้ามีศรัทธาอวยทานตนที่นั่น ไว้คนที่นี่.....รอยทำยอดที่นั่นเป็นปาฏิหาริย์ได้สามเดือนเป็นอัศจรรย์.....ทั้งหลายสกกลงใน.....เขาที่นั่น.....รัตนธาตุ.....ศิลาธาตุพระ.....พระทันตธาตุ พระธาตุ.....กลางหาว ชาวสิงหลเห็นแก่ตามีศรัทธาลง.....จุฬามุณีไว้เหนือจอมเขา.....ทำบุญชาวพระ...บูชา.....อันหนึ่ง.ฉลัดด้วย.....แห่งเทวูรา.....คาไปก่อน.....พระเจดีย์ใน.....คืนมาฉัพพรรณรังสี....

.....ชำระ.....

.....ชำระ.....

.....พระศรีราชจุฬามุณี.....

.....ชำระ.....

.....มณีรัตนปัด.....ราคาไฟ.....การประพาส.....แต่งแ่งลูกสาวสองคนใส่ทองทองปลายแขนแหวน.....หนักหนา อวยทานให้แก่ท่านผู้มาขอและออก.....ปรารถนาเป็นพระพุทธร.....จึงภิกษุกรรมออกจากรัตนภูมิสาพาบาตร.....ทั้งหลาย.....คงเตรหาพระศรีรัตนมหาธาตุ ปรารถนาเพื่อจักทำกุศล.....แก้สัพพัญญุตญาณอิงใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ จึงแสวงหาปลุก.....นครสุโขทัยบางฉลัดศรีสังขาลย์ ไครใจจักให้เป็นธรรมบุรุษบางแห่งพระศรีรัตนมหาธาตุปลุกเนาวรัตนพระศรีมหาโพธิ สร้างพิหารอวาสอันอัดดี.....บางแห่ง ...แลมากระทำมหาสพาน ปลุกดอกไม้ต้นใหญ่หลายพรรณแก่.....พระศรีมหาโพธิไว้คนแต่งเผ้ารักษาหลายคร้วมีทั้งสวนหมากสวนพลูไว้นาค.....ทุกพรรณทั้งหลาย

..... เว้น 7-8 บรรทัด.....

สมเด็จพระมหาเถรศรีศรัทธาจุฬามุณี ศรีศรัทธาราชจุฬามุณี เป็นเจ้า.....เจ้าเราเลือกให้ กระทำพระมหาธาตุหลวงขึ้นพระมหาธาตุด้วยสูงเก้าสิบห้าวาไม่.....เหนือพระธาตุหลวง ไสสองอ้อมสามอ้อม ศรีศรัทธาราชจุฬามุณีเป็นเจ้าพยายามให้.....แล้วจึงก่อ.....ขึ้นเจ็ดวาสทลายปูนแล้วบริบูรณ์พระธาตุหลวงก่อใหม่เก้าด้วยสูงได้ร้อยสองวา ขอมเรียกพระธมนั้นแล สถิต

เกรียงกลางนครพระกฤษณ์ เมื่อจักสทลายปูนในกลางป่า.....อันทำปูนยากหนักหนาทำปูนมิได้ พระศรีราชจุฬามุณีเป็นเจ้าจึงอธิษฐานว่าดังนี้.....กูแลยังจักได้แก้สัพพัญญุตญาณเป็นพระพุทธรจริงว่าไซ้รู้ จูงให้พบปูน.....อธิษฐานบัดแปรแห่งนั้น คายกลายพบสังปูนอันหนึ่งทลายหนักหนา เอามาสทลายพระธาตุก่อใหม่ เก่าแล้วเอามาต่อ

พระพุทธรูปหินอันหักอันพังบริบูรณ์แล้วปูนก่อยังเหลือเลย พระมหาธาตุหลวงนั้นกระเททำปาฏิหาริย์อัศจรรย์หนัก
หนา และมีพระธาตุอันใหญ่ล้อมหลายแอกม ฉลองมหาพิหารใหญ่ด้วยอิฐเสร็จบริบูรณ์แล้วจึงไปสา...หาเอา
พระพุทธรูปหินเก่าแตกมาบูชาด้วย ไกลชั่วสองสามกั้นเอามาประดิษฐานไว้ในมหาพิหารบางแห่ง ได้ค่อได้ตน บาง
แห่ง ได้ผลได้แขนได้ออก บางแห่ง ได้หัวตกไกล แลสี่คนหาเอามาจึงได้ บางแห่ง ได้แข่งได้ขาบางแห่ง ได้มือได้
ดินถมพระหินอันใหญ่ ชักมาด้วยล้อด้วยเกวียน เข็นเข้ามาในมหาพิหารเอามาต่อติดประชิดด้วยปูน มีรูปโลมพรรณ
อันงามพิจิตรดังอินทนิรมิต เอามาประชิดชิดชนเป็นตนพระพุทธรูปอันใหญ่อันถ้าวอัน....งามหนักหนา เอาไว้เต็ม
มหาพิหารเรียงหลายกองช่องงามหนักหนาแอกม....ในมัชฌิมประเทศในปาดลีนุตรนครใกล้ฝั่งน้ำอินมานที พระศรี
รัตนมหาธาตุเป็นเจ้าชื่อสรีระกุกกา พระกฤษณ์พระธาตุเจ้าหากประดิษฐาน พระกฤษณ์นั้นคือ ตนพระมหาสามี
ศรีสรีราชจุพามุณีศรีรัตนลึงกาทีปเป็นเจ้า คือตนพระรามพระนารายณ์เทพยดุติหากท่องเที่ยวในสงสารภพอันโกล
เกิดไปมาแล เมคไตโย....โคตโมคคานันมีแห่งมหานิทานแล
..... เว้น 7-8 บรรทัด.....

ภูมิศรัทธาพยายาม....อิฐประชิดเข้าจทายปูนมีถ่องถ้วน เมื่อทากปูนแต่ยอดแอกมถึงดินสูงใหญ่ขาวงาม ดังเขา
ไกลาส ทาต่อดินมือต่อทั้งตนพระพุทธรูปหลายแห่ง ทำหอนั่ง ก่อเล่นเป็นตนพระพุทธรูปหินงามแอกม กูหากใช้ตน
กูกระทำการบุญสมภารวันเดียวสี่สิบแปดการ พระมหาธาตุเป็นเจ้าจึงเสด็จปาฏิหาริย์หนักหนาดังน้ำมหาสมุทร
ระลอกดังฝนตกท่าใหญ่ รัศมีบางอันดังพันสระจรวงสวย สุภาดูกานุสปรารา รัศมีบางอันเลื่อมดังดวงดาวค่า เลื่อมดัง
น้ำทองไหลจรัสไปทุกแห่ง รัศมีบางอันขาวดัง...รัตนดังดอกพุดเห็นแก่ตาชายทั่วจักรวาล

พระเกศธาตุเสด็จปาฏิหาริย์....ดังสายฟ้าแลบ ดังแถวน้ำเล่นในกลางหาวอัศจรรย์ สิ่งหนึ่งเห็นตะวัน....ออก
เขียวดังจัดไฟเผาหม้อเผาไห พระกิวธาตุเสด็จจากเจดีย์ทองพุ่งขึ้นไปยัง....เห็นดังตะวันสองอันเรืองรองใสงามหนัก
หนาแพ้พระอาทิตย์....

ดูพระกิวธาตุ...เป็นกลองเงินอันใหญ่รอบนั้นด้วยกว้าง แสงจรัสโอภาณ....ควรแล้วมีฉัพพรรณรังสี
เหลือง, แดง, ดำ, เขียว, ขาว, ภาว. จรัสส่องในโลกธาตุทุกแห่งปาฏิหาริย์ แต่แดดอุ่นถึงสองชั้นฉายจกใกล้เที่ยง
ชาวสิงหลห้าบ้าน ข้ามน้ำคงคาพายมาสาธุการ เสียงร้องอิงมีโกลาหลหนักหนา เขาอาราธนา (พระธาตุแต่)
พระ (ธาตุ) บมีเสด็จลงมา เขาให้กูอาราธนา พระ (ธาตุ) จึงลงมาประทับนิมิตรอบพระเจดีย์ทอง แล้วผยองขึ้นเมื่อเลา
ภูมิศรัทธาหนักหนา กูจึงทอตน กูววยทานให้ชีวิตขาดว่า จักสทำศาสนาในลึงกาทีป จักฟังคำพระธาตุเจ้า
ทุกประการ แล

พระ(ธาตุ) เป็นเจ้าจึงมาจวัดรอบสุวรรณเจดีย์ รัศมีกระเลียงงามหนักหนา....ดังกงเกวียนแก้ว
แล้วพระกิวธาตุจึงเสด็จเข้าไปใน โกลทอง ผุ่งพระธาตุ....จึงเข้ามาสู่พระเจดีย์ ดังผึ้งพากันเข้ามาสู่รังนั้นแล
กูจึงลุกขึ้นอัญชูลี...ลองมา....มาพระศรีรัตนมหาธาตุเจ้ากู ลูกหนึ่งมีพรรณงามดังทองรัศมีเท่าลูกหมาก เสด็จ
มาแต่กลางหาวลงมาจวัดเฉวียนรอบตนท่านแลจึงเสด็จขึ้นอยู่เหนือหัว และพระรัตนธาตุจึงเสด็จมาอยู่กึ่งหน้าผาก
พระศรีศรัทธาราชจุพามุณีศรีรัตนลึงกาทีป จึงขอสองมือรับเอาและไหว้พระเกศธาตุ เส้นหนึ่งเลื่อมงามกว้างแต่
บนสพัดเหนือหัวพระศรีศรัทธาราชจุพามุณี ฉุนศรัทธาน้ำตาถั่งตกหนักหนาบูชาทั้งตน ออกเข้าของทั้งหลายปมีว่าถึ
เลย

ชาวสิงหลทั้งหลายเห็นอัศจรรย์ดังอันเขาจึงชันทอตนไหว้ สนทนพดเบญจางค์นอนพักชั่ง ดินพระศรี
ศรัทธาราชจุพามุณี คนทั้งหลายไหว้.....เต็มแผ่นดิน อุปมาดังเรียงท่อนอ้อยไว้มากคารคาส เต็มที่สถานนั้นแล

เขาจึงขึ้นบัณฑุกม บางคนว่า ราชกุมารมหาสามีนอพุทธางจริงและนะ เขาจึงเอาน้ำมาล้างดินพระมหาสามีสุม เอาน้ำกิน ขุดเอาดินที่พระมหาสามีสรีศรัทธาราชจุฬามุณีเหยียบที่ไคยอดินที่นั่น ขุดเอาดินที่นั่นอันคั้นเอาไปให้วิ
บุชา

รุ่งนั้นพระมหาธาตุสองลูกเรื่องรอง...ตั้งดาวคอยเสด็จไปกลางหาวก่อน พระศรีศรัทธาราชจุฬามุณี จึงข้าม
น้ำคงคาไปชั่วคืนหนึ่ง พระธาตุเจ้าเสด็จเข้าในโกศ ส่งแล้วเมื่อรุ่งจึงเสด็จออกอยู่บัณฑุกม ให้คนทั้งหลายเห็น
ศรัทธาสาธุการแลจึงเสด็จคืน เรื่องรองเท่ากงจักรกลิ้งไปกลางหาวสู่...เจดีย์ทองที่เก่า รัศมีถูกชานต้องพรายเรื่องรอง
งามซึ่งแสงพระอาทิตย์ เมื่อรุ่งขึ้น

พระธาตุเจ้าที่นั่น (แสดง) ปาฏิหาริย์ได้สามสิบเอ็ดวัน เขียมพระธาตุเจ้าปาฏิหาริย์ ดังอันเพื่อจักให้สำแดงแก่
คนทั้งหลาย ให้ไปช่วย “อชุตธรรม” (เผยแผ่ธรรม) ในลังกาทวีป เป็นมหากุศลใหญ่ ให้ปรากฏแก่พุทธศาสน

บางแห่ง ไปถึงอรัญญิกนอกเมืองกำแพง ไชยสิงหลจึงประดับชฎาที่รูปคนธมาลา เขาจึง.....พระมหา...
ธาตุด้วยยศบริวารมากมายหลายหลวงหลายอัน ไปถัดมหา.....เถร.....เถรมีหมู่สงฆ์เถรอันทรงคุณคณา พระมหา
สามีสี่.....สี่.....ถัดฝูงอมตยราชเสนาอุบาสกอุบาสิกา บมิจกณนาเลย.....สารท.....ทองเอาพระมหาทันตธาตุ
มีพระ....หนักหนาใส่...สามีสี่...พระมหาสามีสรีรัตนะลังกาทวีป.....เทายอด.....อารยไมตรี.....สมาธิคงคนใด
คน.....สรีรัตน.....ราทบูรมหานครแห่ง.....สรีรัตนธาตุได้.....พุทธรูปนิยยาวพรรณ.....แสนห้าหมื่น.....บรมอจ
กณนาได้

คำแปลจารึกวัดป่ามะม่วง (หลักที่ ๔)

ด้านที่ ๑

- (๑) มหาศักราช ๑๒๖๕ ศกขุน พระบาทกัมรแดงอัญญา ญาไทยราช
- (๒) เป็นพระราชนัดดา ของพระบาทกัมรแดงอัญญา ศรีรามราช
- (๓) เสด็จนำพลพยุหเสนาทั้งหลาย ออกมาจากเมืองศรีสังขนาลัยมา
บรรทัดที่ (๔) – (๑๑) ขออนุญาตเว้นไปนะครับ-ศรีวรุณะอิสโร
- (๑๒) อภิเษก แล้วถวายพระนามว่า พระบาทกัมรแดงอัญญาศรีสุริยพงศ์
- (๑๓) รามมหาธรรมราชาธิราช เสวย...

...เว้นบรรทัดที่ (๑๔) – (๕๖)

ด้านที่ ๒

...เว้นบรรทัดที่ (๑) – (๕)

- (๑๐) ...เสด็จเสวยราชสมบัติใน
- (๑๑) ศรีสังขนาลัยสุโขทัยได้ ๒๒ ปี ลุมมหาศักราช ๑๒๘๓ ศกนลล สมเด็จพระ
- (๑๒) บพิตรให้ราชบัณฑิต ไปอาราธนา มหาสามีสังฆราช อันกอบด้วยศีล
- (๑๓) ทรงเรียนพระไตรปิฎกจบ อันสถิตอยู่ในลังกาทวีป ซึ่งมีศีลาจาร
...เว้นบรรทัดที่ (๑๔) – (๔๓)

- (๔๔) เมื่อจะทรงผนวชขอศีลนั้นพระบาทกัมมรแดงอัญ ศรี
 (๔๕) สุริยพงษ์รามมหาธรรมราชาธิราช เสด็จขึ้นขึ้น
 (๔๖) ยกพระหัตถ์อัญชลินมัสการพระสุพรรณปฏิมากร และพระไตรปิฎก
 (๔๗) ที่เก็บไว้บนพระราชมณเฑียร กับมหาสังฆสามิราช
 (๔๘) ทรงตั้งสัตยาธิษฐานว่า ผลบุญที่อาตมาบรรพชาอุปสมบทต่อพระศาสนา
 (๔๙) พระพุทธเจ้าเป็นคราวนี้ อาตมาไม่ปรารถนา จักรพรรดิสมบัติ
 (๕๐) อินทรมสมบัติ พรหมสมบัติ ปรารถนาเป็น
 (๕๑) องค์พระพุทธเจ้า นำสัตว์ทั้งหลายข้าม ไตรภพนี้เทอญ. อธิษฐานดังนี้
 (๕๒) แล้วจึงรับไตรสรณคม ขณะนั้นแผ่นดินนี้
 (๕๓) ไหว้ทั่วทุกทิศ ครั้นทรงอธิษฐานผนวชแล้วเสร็จ
 (๕๔) ลงจากพระมหาสุวรรณเหมปราชาสาท ทรงพระราชดำเนินไป
 (๕๕) ป่ามะม่วง ขณะประดิษฐานฝ่าพระบาทลงยังพื้นธรณี ปัดพิกี้
 (๕๖) ห้วนไหวใหญ่ ยิ่งทั่วทุกทิศ

ด้านที่ ๓

(ด้านนี้ชำรุดมากเหลือที่จะอ่านได้ความ)

ด้านที่ ๔

- (๑)เรือ เดินเท้าขึ้นบนถนน ไปถึง
 (๒)เสด็จ ทำ
 (๓)เมื่อนั้นยังมีเหตุการณ์ดั่งนั้นที่เป็นอัศจรรย์
 (๔)ประดิษฐาน ศิลาจารึกนี้ เพื่อให้คน
 (๕)งาม บุญบาปปรับทำบุญ
 (๖)มีประมาททุกคนเลย แผ่นดิน
 (๗)ดั่งนี้ เวลานี้มีเหตุการณ์ บุญธรรมต่าง ๆ
 (๘) คราวก่อนเรายังไม่เคยเห็นดั่งนี้....เราได้ฟังท่าน
 (๙) เล่าในทางธรรม เวลานี้เราทราบการบุญชัดเจน
 (๑๐)ที่จริงคนทั้งหลายควรจะพยายาม....
 (๑๑) ทุกคน ส่วนบาปกรรมทั้งหลายไม่ควรทำเลย
 (๑๒) อนึ่งพระสังฆราชมหาเถรเป็นผู้ทรงพระไตรปิฎก มาแต่ลังกาทวีปสถิตอยู่
 (๑๓) ...สีโกล โดยทักษิณป่ามะม่วงไว้พระกาลา
 (๑๔) สรรเสริญพระเกียรติยศซึ่งเสด็จทรงพระผนวช
 (๑๕) แล้วจารึกลงในเสาศิลา ในระหว่างพัทธสีมา ณ ป่ามะม่วง
 (๑๖) โดยประจิมทิศเมืองสุโขทัยนี้

เป็นอย่างไรครับท่านทั้งหลาย ท่านได้ค้นพบอะไรที่อยู่ในจารึกทั้งสองหลักนี้หรือไม่ เอาเป็นว่า ผมขออนุญาต แสดงความเห็นที่เป็นเหตุให้นำมาตั้งเป็นชื่อของกระดูกนี้ที่ว่า “ความลับในจารึกวัดศรีชุม-ป่ามะม่วง... สิ่งที่น่าประวัติศาสตร์ซึ่งไม่รู้รัฐธรรมนูญข้าม” ดังนี้ครับ (ขออนุญาตไม่ใช่คำราชาศัพท์เพื่อง่ายแก่ความเข้าใจ)

01 ก่อนอื่นขอลำดับรายพระนามพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ที่มีการกล่าวพระนามไว้ในจารึกทั้ง ๒ คือ (๑) สมเด็จพระศรีศรัทธาราชจุฬามณีศรีรัตนลังกาที่ปมหาสามิเป็นเจ้า กับ (๒) สมเด็จพระศรีสุรยพงสารามมหาธรรมราชาธิราช ก่อน ดังนี้

(๑) สมเด็จพระศรีศรัทธาฯ เป็นหลานของพ่อขุนผาเมือง เป็นลูกของขุนร่วงนำไทย เป็นน้องของ พ่อขุนบางกลางทาว พ่อขุนบางกลางทาวเกิดราว พ.ศ. ๑๓๐๐ ดังนั้น สมเด็จพระศรีศรัทธาฯ ก็คงจะประสูติหลังจากนั้นไม่นาน ชื่อที่ปรากฏในจารึกนี้ เป็นสร้อยพระนามที่ทางลังกาทวีปขนานพระนามให้ เมื่อได้เชิญไป “ญชรรม” ที่ลังกาทวีป หลังได้ประสบบุญญาบารมี ปาฏิหาริย์เมื่อคราวพระธาตุเสด็จ (ตามจารึกวัดศรีชุม)

(๒) สมเด็จพระศรีสุรยพงสารามมหาธรรมราชาธิราช คือ “พญาภิไทย” นั้นเอง ซึ่งท่านเป็นหลานปู่ของพ่อขุนรามคำแหง เป็นลูกของพญาเลอไทย ที่สร้างตำนาน “พระร่วงจมน้ำ” ตามที่ตำนานทางเหนือบันทึกไว้ จริง ๆ มีน้องร่วมบิดาเดียวกันอยู่อีกองค์ แต่คงโดน “ขวานจาม” ในคราวที่ พญาภิไทย ยกทัพจากศรีสขนาลัย บุกเข้ากรุงสุโขทัย เมื่อปี พ.ศ. ๑๘๕๐ ตามการเทียบพงศาวดารสรุปว่า สมเด็จพระศรีสุรยพงสารามฯ เกิดราวปี พ.ศ. ๑๘๖๒ เป็นเวลา ๑๐๐ ปีเศษ หลังสมเด็จพระศรีศรัทธาฯ เกิด

02 ข้อสังเกตต่อมา คือ “จารึกวัดศรีชุม” นี้ไม่มีปีศักราช (หรืออาจจะมีแต่ชำรุดก็เป็นได้) ณ ขณะที่แสดง ความเห็นนี้ ไม่มั่นใจว่า ทางราชการหรือนักประวัติศาสตร์สรุปหรือยังว่า “ผู้ใดเป็นผู้จารึกหลักศิลานี้” หรือ “จารึกเมื่อศักราชใด” แต่เท่าที่อ่านคำอ่านจารึก ไม่น่าจะเป็น สมเด็จพระศรีศรัทธาฯ เป็นผู้จารึก และน่าจะจารึกหลังจากท่านเดินทางไป “ญชรรม” ที่ลังกาทวีปได้ระยะหนึ่ง แต่ “อ่านสำนวนแล้ว” เหมือนดั่งว่า “เป็นตัวท่านเป็นผู้จารึกเองหรืออย่างน้อยเล่าเรื่องให้ช่างหลวงจารึกไว้” เพราะมีคำที่ปรากฏสนับสนุนเช่นคำว่า กูหากใช้ตงกูกระทำการบุญสมภารวันเดียวยี่สิบแปดการ พระมหาธาตุเป็นเจ้าจึงเสด็จปาฏิหาริย์หนักหนาดังน้ามหาสมุทร ระลอกดั่งฝนตกท่าใหญ่รัศมีบางอันดั่งพันสะจรวจสวยสุภาลูกาบุสปชารา รัศมีบางอันเลื่อมดั่งดวงดาวคำ เลื่อมดั่งน้ำทองไหลจรสไปทุกแห่ง เป็นต้น

03 จารึกวัดนครชุม (หลักที่ ๓) ที่ไม่ได้นำมาพิมพ์ลงนี้ กับจารึกวัด ป่ามะม่วง (หลักที่ ๔) มีการระบุศักราชในคำจารึก และมีทั้งที่เป็นอักษรไทยสุโขทัย และอักษรมอญ

ในส่วนของหลักที่ ๓ ซึ่งเป็นอักษรไทยสุโขทัยนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า “สำนวนคล้ายกับจารึกวัดศรีชุมที่เดียว” แม้จะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดต่างกันราว ๑๕๐ ปี ซึ่งหากเทียบระหว่างหลักที่ ๑ (พ.ศ. ๑๘๒๖) กับหลักที่ ๓ (พ.ศ. ๑๕๐๐) สำนวนยังต่างกันอย่างมีพัฒนาการที่เดียว ในขณะที่เหตุการณ์สมัยสมเด็จพระศรีศรัทธาฯ น่าจะเกิดขึ้นราว พ.ศ. ๑๓๑๕-๑๓๕๐ ดังนั้น ตามที่ได้ตั้งข้อสังเกตในข้อ 02 ว่า สำนวนเหมือน สมเด็จพระศรีศรัทธาฯ แต่งเอง แต่ สำนวนเป็นสำนวนหลัง พ.ศ. ๑๘๒๖ ที่เชื่อกันว่าพ่อขุนรามเพ็ชรเริ่มให้มีการทำ “ศิลาจารึก” จึงเห็นว่า “เป็นจารึกภายหลังจากที่สมเด็จพระศรีศรัทธาฯ สิ้นชีวิตแล้วแน่นอน” และผมสันนิษฐานว่าจารึกในสมัย สมเด็จพระศรีสุรยพงสารามมหาธรรมราชาธิราช คือ “พญาภิไทย” เป็นแน่แท้ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่จะต้องตั้งข้อสังเกตว่าเหตุใด พญาภิไทย จึงสามารถถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนที่ตนเองจะเกิดถึงร้อยปีเศษ ได้เหมือนเหตุการณ์ที่เกิดอยู่ ณ เบื้องหน้า

04 ด้วยเหตุที่ สมเด็จพระศรีสุริยพงศาธรรมราชาธิราช คือ “พญาลีไทย” เป็นผู้ฝึกไฟในพระศาสนา นอกจากที่ได้ทรงแต่งหรือร่วมแต่ง “ไตรภูมิอภินิหาร” ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากคำอธิบายเมื่อออกผนวช ที่ว่า

- (๔๘) ทรงตั้งสัตยาธิษฐานว่า ผลบุญที่อาตมาบรรพชาอุปสมบทต่อพระศาสนา
- (๔๙) พระพุทธเจ้าเป็นคราวนี้ อาตมาไม่ปรารถนา จักรพรรดิสมบัติ
- (๕๐) อินทรสมบัติ พรหมสมบัติ ปรารถนาเป็น
- (๕๑) องค์พระพุทธเจ้านำสัตว์ทั้งหลายข้ามไตรภพนี้เทอญ. อธิษฐานดังนี้
- (๕๒) แล้วจึงรับไตรสรณคม ขณะนั้นแผ่นดินนี้
- (๕๓) ไหว้ทั่วทุกทิศ ครั้นทรงอธิษฐานผนวชแล้วเสร็จ

จึงเชื่อได้ว่า สมเด็จพระศรีสุริยพงศาธรรมราชาธิราช คือ “พญาลีไทย” ย่อมจะทรงวิปัสสนากรรมฐาน จนได้ “ญาณ” ขึ้นใดขั้นหนึ่ง คือได้ “บุพเพนิวาสานุสติญาณ” หรือ “อดีตังคณาตญาณ” เป็นแน่ จึงจะสามารถถ่ายทอดเหตุการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้น และเป็นที่ยังเกตว่า เหมือนกับเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับ “พญาลีไทย” เอง อย่างไรอย่างนั้น

05 จากการพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว ผมจึงขอตั้งข้อสังเกตเชิงสรุป เป็นดังนี้ว่า

- (๑) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในจารึกนี้ ดำเนินเกิดขึ้นในผืนแผ่นดินที่ปัจจุบันเรียกว่า “ประเทศไทย” ทั้งสิ้น เว้นแต่ที่กล่าวไว้ว่า ไป “ญชรรม” ที่ลังกาทวีปเท่านั้น ดังนั้น ที่มีกล่าวถึง แม่น้ำคงคาที่ดี แม่น้ำอโนมาหนิ หรือ แม่น้ำ ปาตลีบุตร ที่ สมเด็จพระศรีสุริยราชาฯ ไปเก็บเอาพระหิน แดกหัก มาประกอบขึ้นใหม่ ก็อยู่ในไทย ทั้งสิ้น ระวังจากศรีสัชนาลัย เพียงชั่วสองคืนเท่านั้น
- (๒) สมเด็จพระศรีสุริยราชาจุฬามณีศรีรัตนลังกาที่ปมหาสามิเป็นเจ้า “เป็นพระชาติหนึ่ง” ของสมเด็จพระศรีสุริยพงศาธรรมราชาธิราช คือ “พญาลีไทย” ที่กลับชาติมาเกิด
- (๓) สมเด็จพระศรีสุริยราชาจุฬามณีศรีรัตนลังกาที่ปมหาสามิเป็นเจ้า “เป็นพระชาติหนึ่ง” ของพระกฤษณะพระราม พระนารายณ์ (ดังปรากฏในจารึกหลักที่ ๒)
- (๔) สมเด็จพระศรีสุริยราชาจุฬามณีศรีรัตนลังกาที่ปมหาสามิเป็นเจ้า ก็ดี สมเด็จพระศรีสุริยพงศาธรรมราชาธิราช คือ “พญาลีไทย” ก็ดี คือผู้ที่ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคตดวงศ ที่พระสารีบุตรได้สดับมาจากพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน ที่ว่า ผู้ที่จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าลำดับที่ ๒ ต่อจากพระศรีอาริยมุตโดย คือ “พระรามเจ้า” นั้นเป็นแน่แท้

ความสรุปข้างต้น ด้วยพิจารณาจาก “ข้อความสำคัญ” ที่จะขอยกมานั้นมาแสดงประกอบข้างท้ายนี้ ดังนี้

- (๑)มหา.....ศรีสุริยราชาจุฬามณีศรีรัตนลังกาที่ปมหาสามิเป็นเจ้า.....มาสถิตคือเจ้าเมืองจา.....เมืองลำพองถึง.....สมเด็จพระเจ้า.....ที่นั่นก่อนพระทันตธาตุสุคนธ์เจดีย์มีสาม.....นั้น.....ในนครสระหลวงสองแคว ปู่ชื่อพระยาศรีนาวนัณม.....เป็นพ่อ.....สร้างในนครสองอัน อันหนึ่งชื่อนครสุโขทัย อันหนึ่งชื่อนครศรีสัชนาลัย
- (๒) มีหลานพ่อขุนผาเมืองผู้หนึ่งชื่อสมเด็จพระมหาศรีสุริยราชาจุฬามณีศรีรัตนลังกาที่ปมหาสามิเป็นเจ้า พระมหาเถรศรีสุริยราชาจุฬามณี ศรีสุริยราชาจุฬามณีหลานพ่อขุนผาเมืองนั้น ผู้เชื่อมักกระทำบุญกระทำกรรม มักอวย

ทานทุกเมื่อ บัดคิดแค้นจักให้แก่ท่าน...สะอาดงามหนักหนา จึงอวยทานบิณฑบาตอวยทาน บัมีขาดสักอัน โอโย...
คาบแล...ฉันทุกวันดังอัน...มักจำศีลภาวนาอยู่กลางป่ากลางดงหลงอดฉันให้.....ลูกหมากรากไม่มีวัตรปฏิบัติดู
เยี่ยงสิงหลทุกประการ นักเมรเทศแสวงหาปรีชาสู.....เทศรู้ทุกภาษา มักกระทำเพียรพยายามกลาง บัยื่น
กลางคืนบ่ออยู่เหิมปรารถนาโพธิสมภาร

(๓) เจ้าศรีศรัทธาราชจุฬามุณีนัน บัดเข้าบุญเข้าบาป บัดหัวบัดให้ บัดได้บัดเสีย บัดได้สุข บัดได้ทุกข์ เวียน...
กลับไปมาเจริญใจในสงสารนี้หลายซ้ำแก่กรม.....มาถึงยี่สิบเก้าเข้าสามสิบทรงมีราชกุมารภักดิ์หนึ่ง.....หนัก
หนาเห็นสงสารภพนี้ อนิตอนาตบมิเที่ยง จึงคำ.....มาถึงสามสิบเอ็ดปีมีศรัทธาหนักหนา ชื่อ
ผู้ใดปรารถนาเอาหัว.....อวยทานเมื่อนั้น จึงขนนิมล้างเครื่องอาวุธทั้งหลายอันเป็นต้นว่า.....
เห็น.....สนุฝนหุงจันทน์ในป่า.....เวียนหม.....จึงสละพื้นละเหย้าเรือน

(๔) อวยทานให้แก่ท่านผู้มาขอและออก.....ปรารถนาเป็นพระพุทธร.....จึงภินกษกรรมออกจากรัตนภูมิส
พายบาตร.....ทั้งหลาย.....คงเตรหาพระศรีรัตนมหาธาตุ ปรารถนาเพื่อจักทำกุศล.....แก้สัพพัญญุตญาณ

(๕) เมื่อจักสทหายปูนในกลางป่า.....อันทำปูนยากหนักหนาทำปูนมิได้ พระศรีราชจุฬามุณีเป็นเจ้าจึงอธิษฐานว่า
ดังนี้.....กูแล้งจักได้แก้สัพพัญญุตญาณเป็นพระพุทธรจริงว่าไชรั จูงให้พบปูน.....อธิษฐานบัดแปรแห่ง
นั้น ดายกลายพบสังปูนอันหนึ่งทนายทหนักหนา เอามาสทหายพระธาตุก่อใหม่ เก่าแล้วเอามาต่อพระพุทธรูปหิน
อันหักอันพังบริบูรณ์แล้วปูนก่อยังเหลือเลย พระมหาธาตุหลวงนั้นกระเททำปาฏิหาริย์อัศจรรย์หนักหนา

(๖) ในมัชฌิมประเทศในปาดลีนุตรนครใกล้ฝั่งน้ำอโนมาทที พระศรีรัตนมหาธาตุเป็นเจ้าชื่อสรีธาณุกดา
พระกฤษณ์พระธาตุเจ้าหากประดิษฐาน พระกฤษณ์นั้นคือ ดนพระมหาสามีสรีศรัทธาราชจุฬามุณีสรีรัตนลังกาทีป
เป็นเจ้า คือตนพระรามพระนารายณ์เทพยดุติหากท่องเที่ยวในสงสารภพอัน โทลเกิดไปมาแล เมดไตโย... โคตโม
คานานี้มีแห่งมหานิทานแล

(๗) กูหากใช้ตนกูกระทำการบุญสมภารวันเดียวยี่สิบแปดการ พระมหาธาตุเป็นเจ้าจึงเสด็จปาฏิหาริย์หนักหนา
ดั่งนำมหาสมุทร ระลอกดั่งฝนตกทำให้ใหญ่รัศมีบางอันดั่งพันสระจรวจสวายุสุภาดูคาบสมุทร รัศมีบางอันเลื่อมดั่ง
ดวงดาวค่า เลื่อมดั่งน้ำทองไหลจรสไปทุกแห่ง

(๘) เขาให้กูอาราธนาพระจึงลงมาประทับนิมรอบพระเจดีย์ทอง แล้วผยองขึ้นเมื่อเลา กูมีศรัทธาหนักหนากูจึง
ทอดตน กูอวยทานให้ชีวิตขาดว่าจักสทศาสนาในลังกาทีป จักฟังคำพระธาตุเจ้าทุกประการ แล พระธาตุเจ้าจึง
มาลวดรอบสุวรรณเจดีย์ รัศมีกระเลียงงามหนักหนา

(๙) ชาวสิงหลทั้งหลายเห็นอัศจรรย์ดังอันเขาจึงชันทอดคนไหว่สนนทพัดเบญจางค์นอนพักซ้ง ดินพระศรีศรัทธา
ราชจุฬามุณี คนทั้งหลายไหว่.....เต็มแผ่นดิน อุปมาดั่งเรียงท่อนอ้อยไว้มากคามดาสเต็มทีสถานนั้นแล เขาจึง
ขึ้นบังคม ลางคนว่าราชกุมารมหาสามีนอพุทธางจริงแลนะ

(๑๐) พระธาตุเจ้าที่นั่นปาฏิหาริย์ได้สามสิบเอ็ดวัน เหิมพระธาตุเจ้าปาฏิหาริย์ ดั่งอันเพื่อจักให้สำแดงแก่คน
ทั้งหลาย ให้ไปช่วยธรรมในลังกาทีป เป็นมหากุศลใหญ่ ให้ปรากฏแก่พุทธศาสน บางแห่ง ไปถึงอรัญญิกนอก
เมืองกำแพง ไหว่ ชาวสิงหลจึงประดับชฎากทิปรูปคนธมาลา เขาจึง.....พระมหา...ธาตุด้วยศบบริวารมากมายหลาย
หลวงหลายอันไปถัดมหา.....เถร.....เถรมีหมู่สงฆ์เถรอันทรงธุดงค์ศีลา พระมหาสามี.....สี่.....ถัดฝูงอมาย
ราชเสนาอุบาสะกอุบาสิกา

(๑๑) ทรงตั้งสัตยาธิษฐานว่า ผลบุญที่อาตมาบรรพชาอุปสมบทต่อพระศาสนา พระพุทธรเจ้าเป็นคราวนี้ อาตมาไม่
ปรารถนา จักรพรรดิสมบัติ อินทรสมบัติ พรหมสมบัติ ปรารถนาเป็นองค์พระพุทธรเจ้านำสัตว์ทั้งหลายข้ามไทร

ภพนี้เทอญ. อธิษฐานดังนี้ แล้วจึงรับไตรสรณคม ขณะนั้นแผ่นดินนี้ไหวทั่วทุกทิศ ครั้นทรงอธิษฐานผนวชแล้ว
เสร็จ

นี่เองที่ผมได้ตั้งเป็นกระชู้และกล่าวว่า “ความลับในจารึกวัดศรีชุม-ป่ามะม่วง...สิ่งที่คุณประวัติศาสตร์
ซึ่งไม่รู้ธรรมมองข้าม”.

ศรีวรุณะอิติโร

๘ มีนาคม ๒๕๔๖

วันที่ฟ้าครึ้ม ๆ ฝนตกปรอย ๆ